

Samenwerkings-
overeenkomst
pilot LIFE IP
All4biodiversity /
De Donkse
Laagten
MEST REFERENTIE

De ondergetekenden:

1. Provincie Zuid-Holland, een publiekrechtelijke rechtspersoon, gevestigd te Den Haag, adres: 's-Gravenhage, Zuid-Hollandplein 1 (postcode 2596 AW), rechtsgeldig vertegenwoordigd door mw. ir. B.M. Böcker, manager Water & Groen, daartoe gemachtigd door de Commissaris van de Koning op grond van artikel 176 lid 2 van de Provinciewet, hierna te noemen: "de Provincie",
en

2.

Attorney-Client	Attorney-Client
-----------------	-----------------

, hierna te
noemen

Attorney-Client

De ondergetekenden tezamen ook wel aangeduid als: "Partijen";

Overwegende dat:

- Partijen vanuit hun verschillende verantwoordelijkheden een belang hebben bij het tegengaan van bodemdaling, het behouden van de landschappelijke kwaliteiten en het verhogen van de biodiversiteit in de Alblasserwaard;
- De provincie Zuid-Holland samen met Staatsbosbeheer, het Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Waterschap Rivierenland en de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling invulling geeft aan de pilot 'LIFE IP All4biodiversity – onderdeel De Donkse Laagten';
- Dat deze pilot tot doel heeft te onderzoeken op welke wijze de biodiversiteit rondom natuurgebied De Donkse Laagten verhoogd kan worden, op zodanige wijze dat een goede agrarische bedrijfsvoering mogelijk blijft;
- Dat de agrarische partners in het gebied werken aan een toekomstbestendige landbouw, waarbij het tegengaan van bodemdaling, natuurinclusief werken en een solide verdienmodel belangrijke pijlers zijn;
- Dat vanuit de pilot financiële middelen beschikbaar zijn om via kleinschalige praktijkprojecten innovaties in het veld te onderzoeken;
- Dat de hiertoe benodigde uitvoeringsmaatregelen uiterlijk 31 december 2022 moeten worden uitgevoerd, waarna in samenwerking met Wageningen Universiteit en Research (WUR) en Naturalis tot uiterlijk 31 december 2025 de effecten op bodem en biodiversiteit kunnen worden onderzocht

Zijn het volgende overeengekomen:**1. DOEL VAN DE OVEREENKOMST**

Deze samenwerking heeft tot doel te onderzoeken hoe aanpassingen in de agrarische bedrijfsvoering kunnen bijdragen aan het verhogen van de biodiversiteit.

De uit te voeren maatregelen en het daar aan gekoppelde onderzoek worden bekostigd vanuit de pilot. Het uiteindelijke doel van de pilot is om te komen tot een aantal eenvoudig toepasbare maatregelen waarmee boeren kunnen bijdragen aan een hogere biodiversiteit, inclusief de bijbehorende verdienmodellen voor de boer.

Over de pilot

Pilot De Donkse Laagten draait om natuurgebied De Donkse Laagten (Natura 2000) én de agrarische omgeving. Vijf partners – Staatsbosbeheer, Agrarisch Collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden, Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling, Waterschap Rivierenland en de provincie Zuid-Holland – werken hier samen aan concrete maatregelen die de biodiversiteit van het

hele gebied verhogen en die tegelijkertijd een duurzame toekomst voor de landbouw bevorderen.

Het onderdeel 'mest - referentie' heeft als doel om praktijkervaringen met verschillende systemen van mestscheiding te vergelijken en hiervan te leren. De resultaten op bodemstructuur, bodemleven, bovengrondse biodiversiteit en bedrijfsvoering worden vergeleken met die van het onderdeel 'stalombouw'. Het uiteindelijke doel is om boeren die de omschakeling naar meer natuurinclusieve vormen van landbouw te maken een beter inzicht te geven in de beschikbare technieken voor mestscheiding en de voor- en nadelen hiervan.

Over All4biodiversity

De pilot maakt deel uit van het bredere programma 'All4biodiversity'. Vijf provincies, twee ministeries, verschillende natuur- en landbouworganisaties en de stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel werken binnen dit programma samen om de kwaliteit van natuurgebieden te verhogen. Ze gaan op zoek naar kansen voor een meer natuurlijk beheer rondom natuurgebieden en inventariseren hoe dat financieel en organisatorisch mogelijk gemaakt kan worden. De provincie Zuid-Holland leidt het programma, dat mogelijk wordt gemaakt door een bijdrage uit het Europese LIFE IP fonds. Het programma 'All4biodiversity' heeft een totale looptijd van zes jaar en krijgt onder meer vorm via pilot-projecten verspreid over de deelnemende provincies. De provincie Zuid-Holland heeft de pilots Midden-Delfland en De Donkse Laagten ingebracht.

2. MAATREGELEN

Deze overeenkomst heeft betrekking op de volgende maatregel(en):

Pakket 2: vaste mest/mestscheiding

Intensief volgen van een melkveehouderij die al gebruik maakt van een systeem voor het scheiden van vaste en vloeibare mest, met als doel om het effect hiervan te onderzoeken op bodemstructuur, bodemleven en bovengrondse biodiversiteit

Nadere uitwerking van deze maatregel:

- i. het gebruik van het systeem voor mestscheiding verandert niet ten opzichte van de periode voor de pilot;
- ii. er worden aanvullende voorwaarden gesteld voor het bovengronds beheer (zie hieronder);
- iii. het agrarisch collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden spant zich in om tijdens de looptijd van de pilot aanvullend beheer mogelijk te maken via het lopende agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb);
- iv. wanneer *Attorney-Client* kosten moet maken als gevolg van de deelname aan deze pilot, dan is een vergoeding van de werkelijke kosten mogelijk tot een maximum van in totaal €10.000,- (exclusief BTW). Hiervoor is een schriftelijke onderbouwing door *Attorney-Client* nodig inclusief factuur danwel onderbouwing met uurtarief. Kosten als hierboven beschreven kunnen tot uiterlijk 1 oktober 2022 bij de provincie worden ingediend.

Aanvullende bepalingen:

- i. *Attorney-Client* stemt in met het (laten) uitvoeren van de monitoring zoals beschreven in het monitoringplan bij pilot De Donkse Laagten. Dit houdt in dat de onderzoekers vrij toegang moeten hebben (uiteraard na vooraf overleg) tot de betreffende kavels om hun onderzoek te kunnen uitvoeren.
- ii. Waar mogelijk aanvullend beheer op de percelen waar de mest wordt opgebracht, dit in overleg met het agrarisch collectief Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (kruidenrijk beheer, plas-dras of andere maatregelen).

3. ORGANISATIE EN TAAKVERDELING

1. Aanvullende voorwaarden:

- a. [XX] geeft hierbij toestemming aan de provincie Zuid-Holland, de onderzoekers verbonden aan de Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling en het living lab Alblasserwaard, geselecteerde aannemer en adviseurs en alle anderen die nodig zijn om de pilot uit te voeren om het erf te betreden. Betrokkenen nemen steeds vooraf contact op met *Attorney-Client* wanneer zij ter plaatse aanwezig moeten zijn, en stemmen hun werkzaamheden zoveel mogelijk af op de agrarische bedrijfsvoering. Wanneer betrokkenen en *Attorney-Client* er samen niet uit komen, stemmen zij af met de projectleider van pilot De Donkse Laagten om tot een oplossing te komen.

4. FINANCIËN

1. LIFE IP All4biodiversity

De provincie Zuid-Holland komt in aanmerking voor een vergoeding van 60% van de gemaakte kosten vanuit het programma LIFE IP All4biodiversity.

2. Monitoring

De monitoring van de effecten op bodem en biodiversiteit wordt zoveel mogelijk uitgevoerd als onderdeel van de programma's 'Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling' en 'Living lab Alblasserwaard'. Deze programma's kennen hun eigen financiering. De provincie Zuid-Holland is partner van beide programma's. Indien nodig is er een beperkte mogelijkheid om vanuit de pilot LIFE IP All4biodiversity / De Donkse Laagten aanvullende kosten voor inzet en middelen ten behoeve van monitoring mogelijk te maken. Dit ter beoordeling van de projectleider van de pilot.

5. PLANNING

- 16 mei 2022: deelnemers aan deze samenwerkingsovereenkomst zijn bekend
- 7 juni 2022: ondertekening van deze samenwerkingsovereenkomst door alle deelnemers
- Januari 2023 – December 2025: monitoring bodem en biodiversiteit
- December 2025: rapportage en afronding LIFE IP All4biodiversity

6. COMMUNICATIE

Communicatie over de pilot LIFE IP All4biodiversity / De Donkse Laagten vindt plaats onder aansturing en verantwoordelijkheid van de provincie Zuid-Holland.

Actieve communicatie over de biodiversiteitsdoelen, de maatregelen en de resultaten zijn een belangrijk onderdeel van pilot LIFE IP All4biodiversity / De Donkse Laagten. Onder leiding van de provincie Zuid-Holland is een communicatiestrategie uitgewerkt die voorziet in het delen van de opgebouwde kennis met geïnteresseerden en belanghebbenden.

De provincie Zuid-Holland staat open voor initiatieven van projectpartners om te communiceren over het project en/of de resultaten daarvan. Voorwaarde hierbij is, dat altijd vooraf wordt afgestemd. Communicatie over deze pilot is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming vooraf van de provincie Zuid-Holland. Wanneer over de pilot LIFE IP All4biodiversity / De Donkse Laagten wordt gecommuniceerd, moet altijd de projectnaam genoemd worden en moeten het logo van de EU en van het LIFE-programma worden opgenomen.

8. AANSPRAKELIJKHEID

Aansprakelijkheid

De provincie Zuid-Holland is als opdrachtgever van de uit te voeren maatregelen aansprakelijk voor alle schade die het directe gevolg is van deze werkzaamheden. Ook schade die ontstaat tijdens de periode van monitoring (najaar 2022 – 1 april 2026) en als gevolg van de monitoringactiviteiten valt onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Daar waar de uitvoering in handen is van derden, zal de provincie de schade op de uitvoerder verhalen.

Inkomstenderving wordt niet gezien als schade.

9. TOEPASSELIG RECHT EN GESCHILLEN

- Lid 1 Toepasselijk recht
Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.
- Lid 2 Bemiddeling
Indien partijen na onderling overleg geen overeenstemming bereiken, omtrent hun rechten en plichten voortvloeiend uit deze overeenkomst, zullen partijen ter bemiddeling een (of meer) onafhankelijke deskundige(n) inschakelen.
- Lid 3 Advies
De in te schakelen deskundige(n) zal (zullen) een advies uitbrengen dat echter niet de status heeft van een "partijen bindend advies".
- Lid 4 Geschilbeslechting
Indien en voor zover de bemiddeling, zoals in lid 2 bedoeld, niet binnen een redelijke termijn tot overeenstemming leidt, zullen partijen het geschil laten beslechten door de daartoe bevoegde rechter.

10. OVERIGE BEPALINGEN

1. Deze overeenkomst treedt in werking op de dag van ondertekening en loopt tot en met 31 december 2025;
2. Indien de pilot LIFE IP All4biodiversity / De Donkse Laagten of het overkoepelende programma LIFE IP / All4biodiversity voortijdig eindigt:
 - o Komen alle gemaakte kosten inclusief toezeggingen voor rekening van de provincie Zuid-Holland;
 - o Blijft het gerealiseerde systeem eigendom van de agrarische partner(s);
 - o Komen verplichtingen ten aanzien van onderhoud, gebruik en monitoring te vervallen.

Aldus overeengekomen en ondertekend in drievoud,
te Den Haag, 07/06/2022
namens Provincie Zuid-Holland,

mw. ir. B.M. Böcker
manager Water & Groen

<invullen gegevens Attorney-Client >

Datum:
Plaats:

*Wij verzoeken u in uw correspondentie altijd het DOS-nummer te vermelden dat wij
rechts bovenaan in deze brief hebben opgenomen.*